

Rivning av Valhallabadet strider mot hållbarhetskrav och god byggnadskultur

När en majoritet av Göteborgs politiker vill nonchalera Valhallabadets unika värden och riva, anser Länsstyrelsen att det inte går att byggnadsminnesförklara badet. Dimridåerna får det att verka som att rivningslovet är klart. Men än finns tid att i kommande planprocess, vilken ska ta hänsyn till dagens krav på hållbarhet och god byggnadskultur, bevara badet.

I plan- och bygglagen står att byggnadsnämnden ska verka för god byggnadskultur. Men gång på gång fattar kommunens politiker förhastade beslut på otillräckliga grunder, i strid med hållbarhetskrav och rimliga förväntningar på god förvaltning. Valhallabadet är ytterligare ett exempel på hur en kulturhistoriskt värdefull byggnads betydelse negligeras till förmån för exploateringsplaner.

Den kommunala förvaltaren HIGAB:s utredning 2019 visade att badet är möjligt att bevara. Ändå har majoriteten av stadens politiker enats om att riva, till förmån för arenaplaner och ett nytt centralbad. De tar ingen hänsyn till vare sig historien, ekonomin eller miljön.

Detta är det första demokratiska badet dit alla kunde gå. Arkitekten Nils Olsson fick OS-brons i arkitektur 1948 för Valhallabadet. De beundrade mosaikväggarna, av konstnären Nils Wedel, kostade nyligen närmare en miljon kronor att renovera, utöver andra underhållsinvesteringar. Och koldioxidavtrycket för att riva och bygga nytt överstiger vida att renovera och bevara en gammal byggnad.

Men i nuläget följer HIGAB en underhållsplan som ska hålla förfallet i schack tills ett nytt bad är byggt, cirka 2030, såvida en demokratisk detaljplanprocess tillåter detta.

Göteborgarna är trogna sitt bad. Trots att underhållet synbart varierat under åren och populära aktiviteter som massage lagts ned, samt att potentiella dragplåster som Romerska badet göms undan, har höga besökssiffror hållit i sig under åren.

Beskrivningen av vad som ingår i riksintresset för Göteborgs innerstad (O 2:1–5) innehåller texten: "Bostadsbebyggelse för olika samhällsskikt och som uttryck för olika stilepoker, och anläggningar för idrott, rekreation och nöjesliv". Valhallabadet är ett exempel på anläggning för idrott och rekreation i enlighet med riksintressebeskrivningen.

En byggnad med synnerligen högt kulturhistoriskt värde kan förklaras som byggnadsminne. Ägare till byggnadsminnen kan söka bidrag för antikvariska överkostnader. Länsstyrelserna har tillsynsansvar över byggnadsminnena, och prövar frågor om tillstånd till åtgärder som strider mot skyddsbestämmelserna.

Länsstyrelsen avslög den första byggnadsminnesansökan av Valhallabadet för knappt ett decennium sedan, med motiveringen att det var för tidigt eftersom rivningshot då inte förelåg. I ett senare beslut där byggnadsminnesförklaring avslås, menar de i stället att det är för sent eftersom rivning nu hotar!

I beslutet (23-11-27) konstateras: "Valhallabadet har väldokumenterade kulturhistoriska värden. Länsstyrelsen bedömer att Valhallabadet har synnerligen höga kulturhistoriska värden genom sin arkitektur och formgivning liksom höga socialhistoriska värden som en representant för 1950-talets och folkhemmets strävanden för fritid, folkhälsa mm. Sett till dessa värden kan Valhallabadet förklaras som byggnadsminne."

Ändå kommer avslaget i samma beslut: "Mot bakgrund av kommunfullmäktiges beslut om att uppföra en arena på platsen för Valhallabadet, vilket medför en rivning av byggnaden, bedömer Länsstyrelsen att förutsättningar saknas för en byggnadsminnesförklaring av Valhallabadet."

Inte heller överinstansen Riksantikvarieämbetet, som kan överklaga Länsstyrelsens beslut, underkänner kommunens kortsiktiga och förkastliga önskan att riva byggnaden. Detta trots att den uppfyller kriterierna med hänsyn till kulturmiljövärde och ur hållbarhetssynpunkt. Det finns fall där dessa myndigheter gått emot ägarens vilja.

Om kommunen vidhåller sin önskan att riva och de statliga myndigheterna inte hindrar det, kan Valhallabadets öde endast påverkas av en växande opinion. Men denna är i dag förblindad av dimridåer utlagda av politiker som låter påskina att loppet är kört. Valhalla är enligt sakkunniga bedömningar värt att få behålla sin unika plats bland övriga bevarade klassiska bad i Europa.

Monica Bengtson, vice ordförande Föreningen FASAD

Ulrika Lindh, ordförande Svenska byggnadsvårdsföreningen

Stephan Fickler, verksamhetsledare Svenska byggnadsvårdsföreningen

Tina Wik, ordförande Europa Nostra Sverige

Claes Caldenby, ordförande Centrum för Byggnadskultur

Thomas Pettersson, ordförande Göteborgs Hembygdsförbund

Emma Svanberg, arkitekt, ACAN Sverige

Staffan Sedenmalm, f.d. antikvarie Länsstyrelsen Västra Götalands län